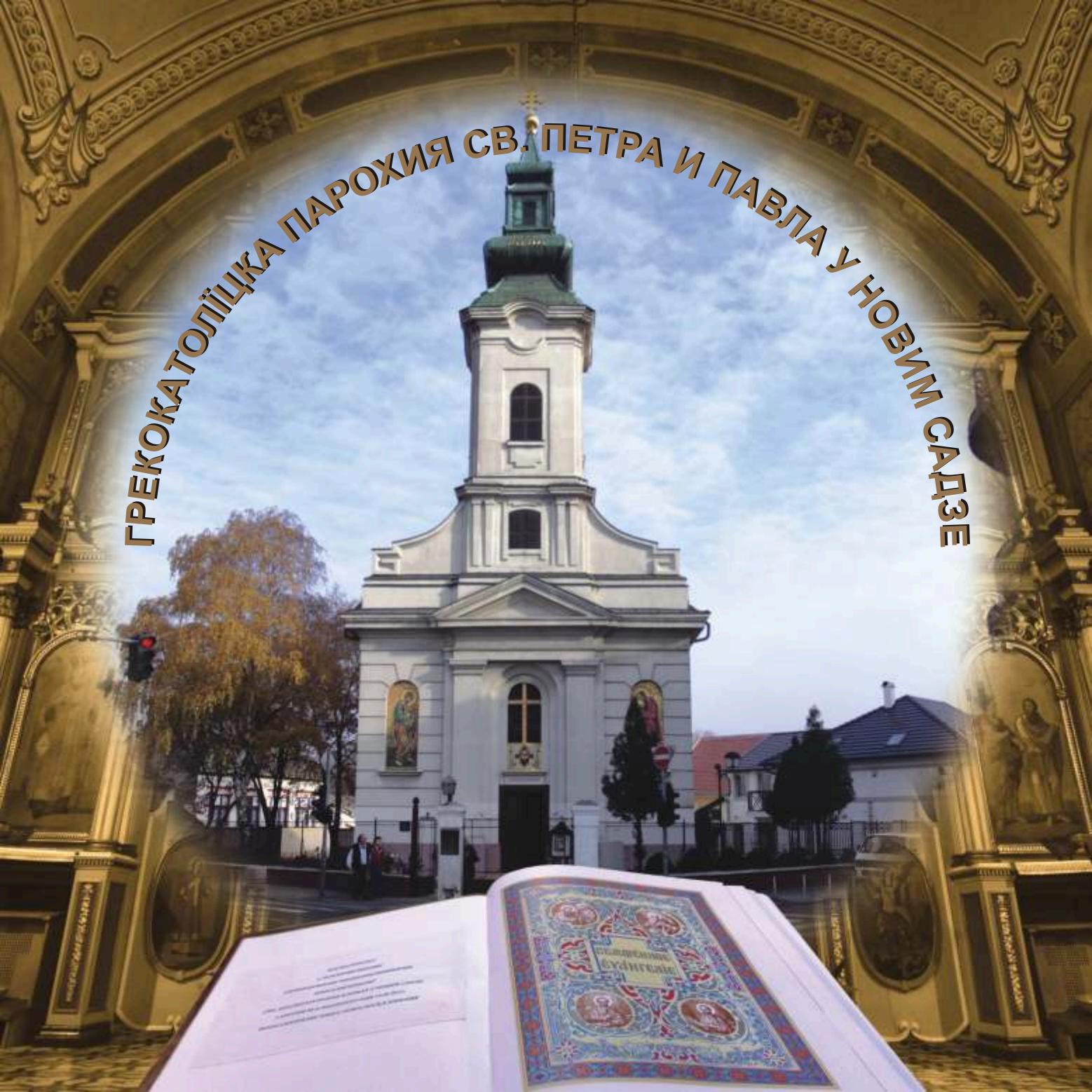

ГРЕКОКАТОЛІЦКА ПАРОХИЯ СВ. ПЕТРА И ПАВЛА У НОВИМ САДЗЕ

ГРЕКОКАТОЛІЦКА ПАРОХИЯ СВ. ПЕТРА И ПАВЛА У НОВИМ САДЗЕ

На брэгох Дунаю находитца ше пейц або шейсц руско-украінски грекокатоліцки парохіі, и то у вельких горадох, метрополох. Найбліжей гу жырдлу Дунаю парохия у Бечу, веци у Братислави, Вуковаре, Новим Садзе и у Београдзе. У Будапешту існує тиж грекокатоліцка парохия, и то не ёдна, може штири и веци, але чи их мож наволаць рускі? Випатра же найстарша од тих парохийох праве у Новим Садзе, а лём дакус од ней младша у Бечу.

Спрам попису жыхельства з 1991. року на території Нового Саду було 2 500 Руснацох и 500 Украінцох. Понеже шицки Руснаци и Украінци, окрем малих винімкох, грекокатоліки, то значи же Новосадска парохия ма коло 3 000 парохиянох. Парохияне Новосадской парохии, окрем у самим горадзе Новим Садзе, жию и у Ветернику, Футогу, Бе'ечу, Руменки, Будисави, Петроварадину, Срімской Каменіци и Срімских Карловцох.

До Нового Саду Руснаци ше почали присельовац такой после присельованя до Руского Керестура и Коцура. Алё, випатра же окрем з тих двох валалох, дзепоєдни ше ту приселіли ровно зоз Горніци. Праве totи з Горніци селіли ше спочатку до Петроварадину и до Сримских Карловцох. Спрам вигледованьох др Янка Рамача, перши податки о присельованю Руснацох до Нового Саду маме з 1766. року. Городски сенатор Милинкович приявел же ше Руснаци ту приселюю и без одкупу забераю городску жем. А у записніку Канонскай визитатії у Коцуре з 1767. року написане же ше троме Руснаци зоз своїма фамеляміями преселіли до Нового Саду, та ше предклада римокатоліцко-му парохови у Новим Садзе же би примерковал на totи фамелиї и же би о ніх информовал коцурского пароха. До Нового Саду зоз Керестура и Коцура найчастейше присельовали людзе котри нє мали жеми и хтори ше ту могли знайсц за роботу як наднічаре, слугове и служніци. У Новим Садзе ше знало же ше число Руснацох помали звекшус, алё кед их требало пописац, зявівалі ше почежжкосци. Магістрат же вигварял же ше нє може знац о кождому Руснакови хтори пребува у городзє, и же их ест мало.

Медзитим, Церква ше старала о кождому Руснакови хтори ше присельовал до Нового Саду и зазбериравала их. Так, 1780. року Крижевске владичество, зоз владиком Василийом Божичковичом на чоле, новало парохию у Новим Садзе. Була то треца по шоре парохия за приселених Руснацох до тих крайох и перша цо була основана у новим Крижевским владичестве, котре основане 1777. року. За первого пароха до Нового Саду поставени Сильвестер Бубанович, ректор Духовней семинариї у Загребе, котри познёйше постане и Крижевски владика. До Нового Саду вон пришол слідуючого 1781. року.

Руснаци грекокатоліки у Новим Садзе, розуми ще, спочатку нє мали свою церкву. Зазберовали ше, модлели и богослуженя окончовали у католіцкій церкви єрменского обряду, котра у Новим Садзе збудована 1746. року. Правда, нє зошицким вона одвитовала обрядним предписаньом, бо нє мала иконостас, але дочасно задовольювала потреби новооснованей парохії и єй вирнікох.

Дня 5. юля 1820. року крижевски владика Константин Станич обвисцел Новосадски магістрат же 11. юля того истого року окончи пошвецанє фундаментох грекокатоліцкій парохияльней церкви у Новим Садзе, цо и зробел. Присутних на святочносци пошвецаня було барз вельо. У грамоти написане:

„Во имя Святия єдиносущния и нераздилімия Троицы Отца и Сина и Святого Духа, в чест же Святих славных всехвалних и первопрестольних Апостолом Петра и Павла, управляющу католическою церквою Пию Седмому Папи Римскому и вселенскому Патриарху, царствующему всепреосвитлишому, державнійшому, и благочестивийшому Царю нашему Франциску Первому Императору Аустрийскому и Кралю Унгарскому, сущу Палатину Унгарскому, яснейшому Господину Иосифе верховнєйшому Князе Аустрийскому, владеющу Унгарскою Церковию Фирману Примасу Унгарскому, Архиепископу Острогонскому и Греко-Католических Епископов и Митрополитов при благородному Г. Иосифу Паузи Судиї Новосадскому и послу славному Магістрату Новосадскому, пароху такожде Новосадскому Константину Потуриччу Столици судейский вармедії Сримския присидателю и спомощнику его Николаю Голешу Іерею Крижевский Епархії и прочим достойнейшим мирским и православним християном положися Камен сей во основаниї храма тогожде Святих Судейских Столици вармедіях Загребачкия, Вараждинския и Крижевския Присидателем Философії и Теології учителем дне 11. sept. (30. августа) 1820.”

Парохиялни дом у Новим Садзе бул швидко збудовани, ище того 1820. року, а церква ше будовала полни 18 роки. Закончели ю аж 1838. року, а насправди аж после буни 1849. року. Проекти за церкву зробел познати загребски архітект Бартол Фелблін'єр, медзитим, пре непознати причини, по тих ше проєктох нє робело.

Парохиялни дом

БЕЛВА ЕДОВАНА, ИЗО-МАГ. ОНОМІСІЯ З КОФ. ТУРНО-НІВС.
ДІДИЧНА ЦЕРКВА, 1870-1871. СОСТЕМ ВОЛІДІЧІМ 1886.
МОЗАЇКА СВЯТИХ І МОЗАЇКІМ ТРЕТЬІМ ВОСТАДІВІМ 1907.

Древену архітектуру іконостасу зробели браца Маркович, котри зробели веций іконостаси у Новим Садзе, медзи іншими и у православній Успенській церкві. А ікони, по думаню веліх фаховцох, гоч то нїгдзе не записане, намальовувал познати сербски маляр Арса Теодорович, котри мальовал іконостаси у наших церквох у Руским Керестуре и Коцуру, а у Новим Садзе у православній Алмашской церкви.

У буни у 1848-1849. року новосадска парохія дожила чежку судьбу. Дня 12. юния 1849. року розбешнєта маса навалела на церкву и парохиялни дом. Оплячкали шицко цо мало и найменшу вредносц. Два днї познейше, 14. юния, заш навалели, бо им дзвононар гварел же тедишинї новосадски парох о. Гавриїл Боїч ма пенежи. Розуми ше, пенежи не нашли и нагнївани вицагли з орманох шицки документи, матрикули и шицко цо там нашли и спалели. Дзияка Абодича на уходних дзверах до парохияней резиденції забили, а пароха Боїча так покалічели же бул пренёшени до шпиталю у Сримских Карловцох и там пейц днї познейше 19. юния 1849. року умар у штерацетим року свого живота.

Мозаїки на уходзе до новосадській церкви
виробел о Ласло Пушкаш зоз Будапешту

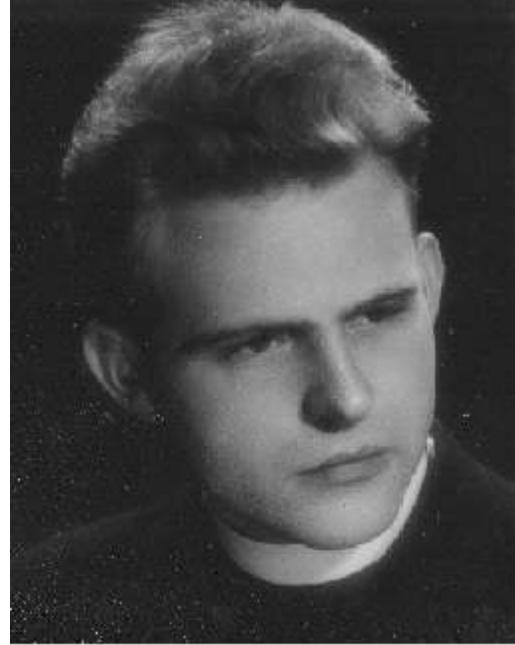
Року 1862. тедишній новосадски парох Андрій Лабош зоз Руского Керестура поволал дзияка и учителя Петра Поляка, котри там уж осем роки бул учитель у рускей школи. Петро Поляк пришол до Нового Саду и школа була отворена у його квартелю, у дзияковнї. Петро Поляк учел дзеци до 1883. року, кед пошол до пензії. Познейше у Новим Садзе учителе у рускей школи були Михайло Джуня, Еміл Губаш, Оскар Будински и Юлияна Будински.

Єден з найзначнейших новосадских грекокатоліцких парохов бул о. Йован Хранилович хтори ту бул од 1889. по 1899. и од 1901. по 1924. рок. Нови Сад бул за паноца Йована Храниловича праве место. Ту вон швидко постава авторитет у культурним, явним, уметніцким, театральным, новинарским, городским, а тиж и политичним живоце. Вон ше активно уключел до руху одупераня спрам цудзинца. Новосадска парохия постала место дзе ще зазберовали найемінентнейши людзе Нового Саду: Змай Йова Йованович, Тихомир Остоїч, Васа Стаїч и други. Року 1918. о. Йован Хранилович бул предсідатель Велькай народнай скупштини у Новим Садзе, на котрой були претаргнуты шицки вязи зоз Будапешту и Войводина ше вияшнела войсц до держави Сербох, Горватох и Словенцох Югославії. А 2. юля 1919. року предшедал у Новим Садзе и на Сновательней схадзки Руского народного просвітнаго дружтва. Його нашлідзел о. Дюра (Юрай) Павич, перши редактор Руских новинох и організатор духовнаго и культурно - просвітнаго живота Руснацох у Новим Садзе. Треба вшеліяк спомнүц и о. Максимилияна Буйлу хтори водзел Новосадску парохию у чежких часох после Другей шветовей войны.

о. Йован Хранилович

о. Дюра Павич

о. Роман Миз

о. Максимилиян Буйла

о. Роман Миз чита Євангелию

Рекордни штераць пейц роки (од 1968. по 2013. рок) Новосадску парохию водзел о. др Роман Миз. Отец Роман Миз предлужує богату традицию культурно - просвітній діяльносци грекокатоліцкого духовенства, чий основни циль було збогацоване духовного жытва Руснацох и Українцох на тих просторох. Бул вон и коредактор Новей думки, редактор и порушовач Дзвенох, Новосадских дзвенох и других виданьох и радио-емисиох на руским и українским языку, а по тераз написал понад пейдзешат книжки. Под час його службовня вибудована парохиялна сала, основани парохиялни хор Гармония и порушані велі другі активносци.

Хор Гармония новосадской парохії

Манастир шестрох Служебніцох у Новим Садзе

На території Новосадської парохії, у городзе Новим Садзе, од 1956. року існує манастир шестрох Служебніцох, а од 2005. року ту і адміністративне шедзиско Апостолскога е'зархату за грекокатолікох у Сербії. През ей историю длуго вецеј як двасто роки, Новосадска грекокатоліцка парохія зазберовала своїх вирних, углавним Руснацох и Українцох, організовала школу, читальню, драмски аматеризем, хори, вironауку за младших и одроснутых и други активносцы хтори помогли у чуваню руского и українського національнаго ідентытета при вирных.

На пошвецаню резиденцыі апостолскага е'зарха 2005. року

СВЯЩЕНІКИ ХТОРИ СЛУЖБОВАЛИ У НОВИМ САДЗЕ (1781-2013)

Парохове и администраторе парохії:

1. Силвестер Бубанович (1781-1794)
2. Антон Тумара (1794-1816)
3. Янко Смілянич (1816-1817)
4. Гавриїл Смичклас (1817-1818)
5. Константин Потуричич (1820-1826)
6. Микола Ґолеш (1826-1843)
7. Гавриїл Боїч (1846-1849)
8. Дюра Смичклас (1849-1852)
9. Марко Станич (1852-1861)
10. Андрий Лабош ст. (1861-1864, 1876-1878)
11. Василий Лусканци (1864-1866)
12. Павло Вукич (1866-1871)
13. Мирослав Ґолеш (1871-1875)
14. Михайло Латкович (1878-1888)
15. Дюра Шовш (1888)
16. Андрий Лабош мл. (1888-1889)
17. Йован Хранилович (1889-1899, 1901-1924)
18. Дюра Павич (1924-1942)
19. Дюра Гербут (1942-1945)
20. Максимилиян Буїла (1945-1968)
21. Роман Миз (1968-2013)
22. Юлиян Рац (2013)

Капелане и духовни помоцніки:

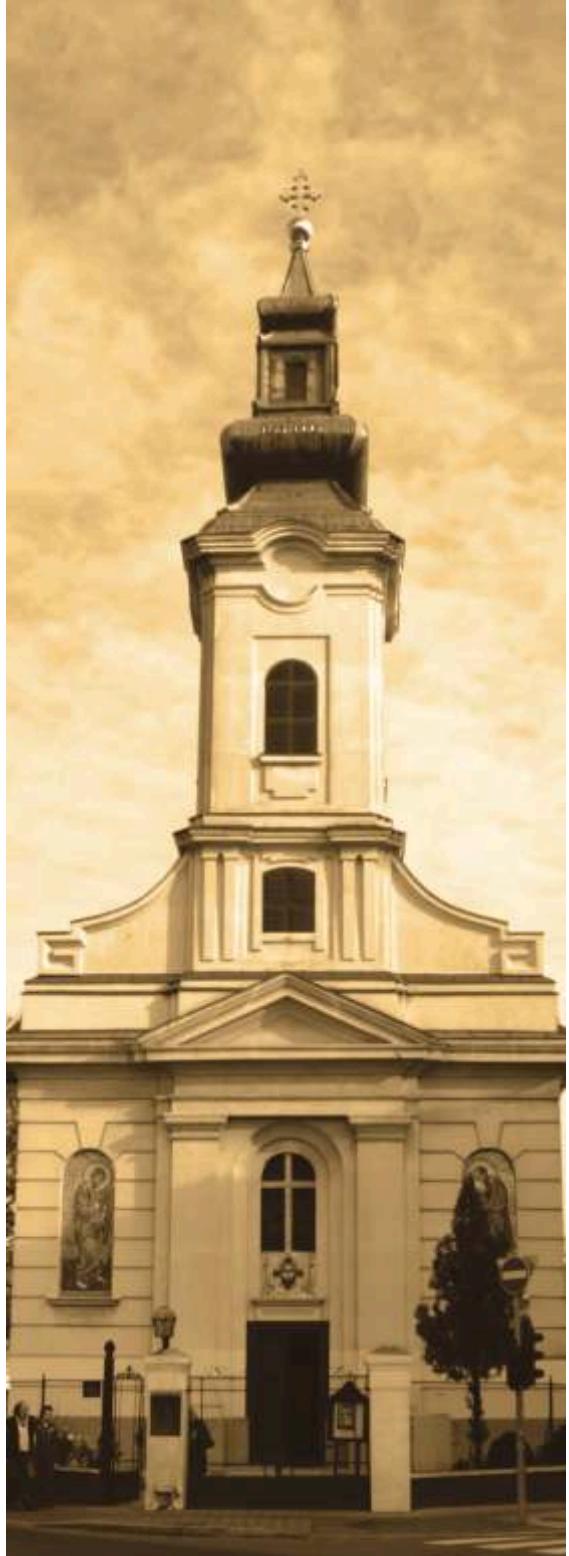
1. Теодор Ґоч (1816 - ?)
2. Микола Ґолеш (1817-1820)
3. Никола Николич (1849)
4. Янко Панік (?-?)
5. Владислав Варга (2008-2012)

ЗОЗ ЖИВОТА НОВОСАДСКЕЙ ГРЕКОКАТОЛІЦЬКОЇ ПАРОХІЇ

Фамелія Парошкай на грекокатоліцьким теметове 1925. року

Церковни одбор з парохом Павичом 1928. року

Вельки пияток медзі двома шветовима войнами

о Роман Миз зоз церковними одборніками и симпатизерами 1969. року

Перша причасць 1969. року

Перша причасць 2010. року

Надвладика Гавриїл Букатко у новосадській церкви 1970. року

Пошвецанє паскох 1972. року

Православни владика бачки Никанор у новосадскеј грекокатоліцкей церкви

Визначни педагог і спортсмен Яша Баков дириг'є з хором новосадскеј парохії

Дзелене полуудзенкох у рамикох Каритасу

о. Роман Миз у дружтве принца Александра Карадъордевича

Нащива београдскога надвладики мсг'р Станислава Хочевара и апостолскога е'зарха кир Георгия Джуджара

Церковни одбор од 2010. року

Видаватель:
Завод за културу
войводянских Руснацох

Одвичательни редактор:
мр Сер'єй Тамаш

Редакторе:
Саша Сабадош
Микола М. Цап

Автор текстох:
о. др Роман Миз

Подобово-граffичне
ришене каталогу:
Media

Рецензент:
Микола Шанта

Лектор:
Микола М. Цап

Фотографиј:
Борис Коциш
о. др Роман Миз

Друкарня:
„Кримел“ Будисава

Тираж:
400

Илустрациј у каталогу
презнати зоз ori'налних
фотографиох, котри
власніцтво грекокатоліцкай
парохиј св. Петра и Павла
у Новим Садзе.

Вистава и каталог
реализован з помоцу
средствох Покрайнског
секретаријату за културу и
явне информоване
Влади АП Войводини.

СИР - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад
271.4-774.9(497.113 Novi Sad)(091)(083.824)

МИЗ, Роман
Грекокатоліцка парохија Св. Петра и
Павла у Новим Садз
[автор текстох Роман Миз;
фотографиј Борис Коциш, Роман
Миз]. - Нови Сад : Завод за културу
войводянских Руснацох,
2013 (Будисава : Кримел). - 20 стр. :
фотогр. ; 20 cm
Тираж 400.
ISBN 978-86-914707-4-6
а) Грекокатоличка парохија св. Петра и
Павла (Нови Сад) -
Историја - Изложбени каталоги
COBISS.SR-ID 282253319

ЗАВОД ЗА КУЛТУРУ
ВОЙВОДАНСКИХ РУСНАЦОХ

ЗАВОД ЗА КУЛТУРУ ВОЈВОЂАНСКИХ РУСИНА

